

ГОДИНА I.

ПОЗОРИШТЕ.

БРОЈ 62.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

ИЗЛАЗИ ДВА ПУТА МЕСЕЧНО НА ЦЕЛОМ ТАБАКУ. — СТОЈИ ЗА НОВИ САД 30, А НА СТРАНУ 40 НОВ. МЕСЕЧНО. —
ЗА ОГЛАСЕ НАПЛАЋУЈЕ СЕ ОД ЈЕДНЕ ВРСТЕ 3 НОВ. И 30 ЗА ЖИГ ОВАКИ ПУТ.

КРАЉЕВА СЕЈА.

(Наставак.)

Стеван.

Крај јаруге, туда —

По зеленој жупи.

Урош.

А отуд?

Стеван.

Отуд нас

Брзоного зече заvara бeгањем.
Краљевићев ђогат пође у потеру
А мој риђа за њим јогунасто граби
За по врата. Не знам господине краљу
Докле смо гонили. Вера и Бог, ја сам
Без престанка вио: вратимо се натраг!
Што ја више вицем, дивљач више бежи
А за њиме наши тврдоусти коњи.
Вељи Боже да дивне потере! Да је
Анђ'о с неба уз нас полетео, не знам
Да л' не би и њега оставили натраг
Да за нама хвали крилате парине
Српског краља.

Урош (строго).

Да је божји анђ'о с неба

Иза вас остао, ко би вас лудове
Здраве допратио дома? Сад ми кажи
Ко вас нагони шетат' се по дубрави?

Стеван.

По дубрави (за се.) Тужан, и то је сазнао!
(Гласно.) Хм, хм! по дубрави велиш, — по
дубрави? —

— По којој дубрави? —

Урош.

По оној, где јуче

С вечера убисте три човека.

Стеван.

Куку!

Па и то већ знаде? (Гласно.) Убили смо —
да — збиља
Сад се сећам! Јесмо, убили смо нешто.

Душан (улази).

(Пада на колена.) Милост, светла круно! Ево
краљевића

Нек ти он сам каже, кога смо убили.

(Душану полугласно.)

Ево гледај, ја сам готов.

Урош.

Диж' се отуд.

До мало ћеш чути, што те чека. Одлаз'!

Стеван (излазећи полугласно.)

Да ми је кукавцу да оглувим донде!

Урош.

А ти, бедни сине, знаш ти шта те чека?

Душан.

Мним: правичност мога господина краља,
А за њоме љубав мога оца. —

Урош.

Оца?

Отац љуби само послушнога сина;
За убицу само краљ живи да суди.

Душан.

Ја убица нисам.

Урош.

А ти правдај сада
Твоје дело.

Душан.

Хоћу. У невиној жељи

Да уловим дивљач, ућох у дубраву.

Уморен јахањем, хоћах враћајућ' се

Крај дубраве хладне, на ливади мало

Боравити мирно, када из прикрајка

Харамије русе помолише главе,

И за тили часак већ нас опеколише.

„Предајте се“ воћ' им громовито рикну.

Коме да се предам? Место одговора

Ваџим топуз тврди у сред чела. —

Заљуља се, паде. Кад с' обазрем за мном
И други се ваља крвав по ливади.
Трећи стаде бежат, ал' се не поможе —
Дохити га риба Стеванова: Ђорда
Скиде русу главу, а Ђорат утече
Вукућ' мртво тело, закачено ногом
О зенгију.

Урош (замишљено.)

Хм, хм!

Душан.

Мој краљ види, да смо
Већ из преке нужде по наш живот —

Урош.

Добро,
Сад ми реци, да л' ти харамије држиш
За Србе.

Душан.

Никако! Сећам ли се добро,
Њихова је ношња била измешана;
Нешто грчко, нешто арбанашко. —

Урош (тихо).

Не,

Та то није можно, да злоба маћехе
На те мисли падне. (Гласно) Душане!

Душан (умишљато.)

Мој оче!

Ти ми прашташ! је ли? Кунем ти се Богом
Да се љуто кајем.

Урош.

Имаш и рад' чега.
Ти ћеш владар бити; не приличи теби
Крвавита руке, ма да је и ервца
Харамије самог. Њега ваља закон
Да осуди. Ја ти ево за сад праштам.
Ал' ми за то мораш обећати, сине,
Од сад без мог знања никуд не ходити.
И на близу нег те Стеван свуда прати.
(За се.) Ова дерад, богме, цели су јунаци;
Да су само —

Душан (маша се за руку.)

Оче, ја ти благодарим
За ту љубав. —

Један стражар (улази.)

Прости, светла круно,
Што ти сметам. Један старац иште
Да га одмах примиш; из Бугарске вели
Да је дохитао.

Урош.

Уведи га (стражар излази):

(Душану.) Пази

На очине речи. Сјајна круна, што је

На челу владара, није и изнутра
Тако сјајна, није; ово сухо злато
И драго камење, скрива трнов венац
Клете ненависти. — Ова круна, видиш,
И твоје ће чело за мном крвавита —
Челичи га, сине, још за рана пажњом —
Па не изазивај лакомом игранком
Црну злобу, што те узастопце прати.
(Пружа Душану руку који је љуби.)

IV. ПОЈАВА.

(Капулос са привезаним челом улази.)

Урош и Душан.

Капулос.

Светла круно, ја сам —

Урош.

Из Бугарске, видим.

Отуд јарко сунце и весели гласи
У Србију плоче. Које добро, старче,
Ти доносиш нама?

Капулос.

Господине краљу,
Ја Бугарин нисам. Ово туђе рухо
Скрива византинца (чуде се), а што велиш,
да су

Отуд и весели за Србију гласи,
Ова књига мога господара, нека
За ме одговара (даје му писмо).

Урош (отвора га и чита.)

(Зачуђено.) Леонтас! Шта видех
Варају л' ме очи?! Паклено издајство!
(Даје га Душану.) Читај, сине, мени засенише
очи.

Стани (Капулосу.) Ти си, старче, од теретног
пута

Малаксао; иди те се поодмори.
Ти си рањен?

Капулос.

Јесам, с тога ево веће
Друга је недеља, како отуд гредем.
Код Тимока хладног достиже ме хитра
Краљева потера. Двоје беху, ено
Оставих их тамо у крај вира; мени
Ова једна рана сачувала књигу.

Урош (слути.)

Нега му се даде добра нега.
Иди (Капулос излази. Душану)

Читај, сине.

Душан (чита.)

„Леонтас Урошу
Шаље ову књигу; здраво да је чита!

Теодора дође да изгони Неду;
Војска грчког цара за њом се примиче;
Михаил се спрема с војском на Србију:
Купи војску, пази, да те спремна нађу!“

Урош (тужно.)

Јадна Недо, шта си сагрешила млада
Да те црна судба тако худо гони!
(Јаросно.) Ха, погано племе! погази заклетву
Пред Богом задану. Окрвави свету
Свезу што му отац аманет остави,
Да одоли своје пакосноме срцу
Што запламте грешном жељом, да у ерилу
Најцрњег порока усладу ужива. (Јетко.)
И Андроник таком делу своју руку
Пружа?! (Душану.) Иди, сине, позови Новака,
Нека и војводе са собом доведе. —
Ево га где иде: Пошљи с' места слуге
Да и друге зову. (Душан одлази.)

Новак (улазећи.)

Мој господин видим,
Да је нешто једак — у добар час — кад му
И ја зборим саде, уштедешу једа
За други пут.

Урош.

Стари војводи Новаче!
Зар и ти почињеш да доносиш једа
Твоме краљу?

Новак.

Не ја — ова деца —

Урош (благо.)

Нека,
Прњега ми гласа не умеш казати
Него што га примих данас. Разабери:
Михаило спрема нашој земљи рата.

Новак.

Охо! А са киме?

Урош.

С Андроником.

Новак.

Где, где?!
Биће окршаја! А шта вели Неда?

Урош.

Неда није више краљица бугарска,
Измени је срамна Теодора.

Новак.

Мучи!

Ова седа глава стара је за сирдњу.

Урош.

Камо срећа, старче, да је сирдња! Није!
Овај час ми стиже књига пријатеља
Мого Леонтаса. Нечовечна злоба

Његовога цара учини га робом:
Роб му данас плаћа издајством.

Новак.

Та то је

Палеолог. То је вражијега гнезда
Црно пиле. Знам га. Оно худо дете! —
Неда, — шта је с њоме?

Урош (жалосно.)

Неда ваљда сада
Уздише за братом, док његово срце
Овде за њом дршће. Ах опака судбо!

Новак.

Па шта чекаш сада? Опреди ми војску
Да ти је доведем. (Мрко.) Не нађем ли Неду,
Довешћу ти жене из Бугарске листом
У замену.

Урош.

Хвала теби, стари вођу!
Твоја мудра глава и мишица храбра
Подигоме земљу, прослави ми оца.
Од сада почивај. Тебе знају Грци
И Бугари; сад је на Уроша, да им
Неверство наплати; на брата је, да се
За сестру покрви.

Новак.

А ти пођи с Богом.
Само и Душана поведи са собом.
Немирно је дете; починиће квара.

Урош.

Не ће, само —

Новак (оштро.)

Хоће уздај се! Та то је
Што ме и доведе. Побуњи ми Мару!
Оста дете код куће плачући.

Урош.

Шта је?

Новак.

Знам ја шта је? Њихна проклета играња
На што их наведе — замиловаше се —

Урош (зачуђено.)

Откуд си начуо?

Новак.

Она сама дође
Те се исповеди.

Урош (за се.)

Красно дете! Зашто
Да владалац, јадни, своју грону мора
Срцем да искупи? (Гласно.) Ти си отац, чувај
Своје дете; ја ћу с Душаном зборити.

(Војводе улазе.)

(Наставиће се.)

ШТА ЈЕ УЗРОК

што се глумци у грађанском оделу, а особито у садашњем, ретко кад понашају племенито како ваља?

Нема ваља да никог, који би могао ову истину побити, али ће бити мислимо од велике важности, да за узрок дознамо, и да га колико год буде могуће разјаснимо.

У костиму се глумац узвиси како над својом околином, тако и над гледаоцима; он је тог часа само представник своје улоге. У грађанском оделу пак, глумац је уједно и сам и неко други, то јест он је и грађанин и представник своје улоге. У том двојаком осећању лежи управо узрок за што је глумац затегнут и дрвенаст. Јер, он се с једне стране налази на истом земљишту са гледаоцима, осећа да је и он створење садашњег друштва, а уједно приказује и улогу, дакле тиме се опет разликује од својих гледалаца. Даље, глумац осећа и види, да га гледаоци често некако контролишу, јер у њему гледају створење садашњег друштва, мотре на њ какво му је држање и кретање, и могу по вољи свој суд изрицати. Докле год се глумац дакле не опрости са свим тих осећања, предрасуда и уверења, да сматра гледаоце као нешто што није као и он, као створења другог друштва, дотле ће се увек налазити у некаквој бризи, те кретање и држање не ће никада имати оне праве елеганције, потребне на глумионици. Тек кад те рефлексије потпуно савлада, и кад буде само представник своје улоге, моћи ће се потпуно ослободити, моћи ће се и у грађанском оделу племенито и фино понашати. Сваки осећај, који глумца спречава, узнемирује његову слободу и чини да је расејан. Отуда је онај појав, да се већина глумаца у грађанском оделу круто и дрвенасто понашају, што су уједно уверени, да их контролише сваки поједини гледалац у друштву. Сви ти осећаји отпадају код онога који носи костим. Он није тада само он, него се уједно осећа узвишенији над гле-

даоцима, он види да се разликује од гледалаца, и та различност између глумца и гледаоца, даје му слободу у његовом кретању. Па онда, ако се глумац у животу не уме слободно и фино кретати у грађанском оделу, како ће моћи на глумионици, где сваки час види да га гледаоци контролишу, где мотре на сваки миг ока његова. Најпоузданије и једино је средство за глумца, да се може у грађанском оделу фино и окретно понашати, ако непрестано у животу за тим тежио буде, да постигне потпуну елеганцију и окретност, то јест ако се и ван глумионице, (као што је већ и Гете строго препоручио) опрости и отресе нехатости и занемарености како у оделу, тако и у држању, кретању и разговору. Чим се дакле глумац свију тих мана опрости, и кад му у животу окретност и племенито понашање тако рећи постане друга нарав, онда ће се моћи и на глумионици опростити свију мана, а и кретање и понашање биће му тада за цело наравно и природно. Најбољи је начин, да се глумац на глумионици у грађанском оделу пристојно понаша, тај, да у животу на то тежи, да му је понашање и кретање грацијозно, разговор размишљен и тачан, да му се никаква неестетична мана не упише у грех или као погрешка. А ако се глумац ограничи само на представу, ако само на глумионици гледа да се пристојно и фино креће, то баш не ваља, јер та непрестана пажња одузима му управо слободу, та пажња и тежња је управо узрок што је баш тада најдрвенастији, те тако му сав труд и студија пропадне, а у гледаоцима побуди обично право негодовање.

Само живот, то јест природно кретање како у обичном животу тако и на глумионици, може сваког глумца поучити: шта у грађанском оделу на глумионици у игри

има да дода шта да одузме, какве мане да се окани, а какве недостатke да попуни. И овде је дакле потребно, да се глумац не ослони на слени случај, него треба сам над собом критичарски да стражари, да не би био на глумионици изненађен. Управо је немогуће, да глумац, који у обичном животу не пази на своје понашање и кретање, за кратко време, докле игра у комаду, постигне или надокнади оно, чега у животу нема; да се на глумионици фино

и елегантно креће, кад му је у животу кретање просто и неотесано. За то нека сваки глумац обични живот сматра као школу за живот будући на глумионици, и нека се побрине, да му фино и елегантно понашање, и племенита пристojност постане друга природа, да све што је лепо сабере, те да тиме и гледаоце поучи шта је лепо, шта племенито и пристojно.

По д-ру Е. Т. Речеру,

Моја Х. Станчић, глумац.

Д И С Т И Н Ц И

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Избирачица“) зове се нова шаљива игра с певањем, у 3 чина, од К. Трифковића, која је приказана први пут у уторак 25. априла.

Ово је слика из нашега варошког живота. Материна маза долази наопаким васпитањем и повлађивањем у свему до тога, да постане самовољна, ћудљива, нервозна; срце јој неје изображено, а и од ума су развијене само ниже стране његове: таптина, уображење и т. д. Просилаца доста, али она не љуби ни једног — срце јој је празно — него иште да се „промисли“, те док се она промишља, донде просиоци један по један отиду другој, а њојзи остаде понајлошији. Ово неје само верна фотографија садашњих стања наших, него има и свој колорит, и лепо је у првом чину улетена друштвена игра „залога“. Истина неје француски комад од ефекта; али одговара нашим потребама а тежња му је похвалнија; заплет је прост, али леп; има досетке и живота.

Насловну улогу („Малчику“) представљала је К. Савићева, која је те представе тако добро играла, да ју је публика изазвала. Ово јој је, ако се не варамо, прво изазивање у Новом Саду. Види се да наша публика помњиво прати свако напредовање, и да је готова достојно и уважити. То подстиче и храбри представљаче да буду неуморни на добром путу. Соколовић и жена му (Зорић и Маринковићка) беху прототип неких и неких родитеља. Сва три просиоца (Недељковић, Суботић, Рашић) беху дивни представници, сваки своје врсте; а последњи се према улози и по игри својој тако допао, да беше изазван. И Савета, Ката и Милица (Хаџићева, Поповићева, Маринковићева) заслужују сваку похвалу.

(Кућна капица доктора Фауста) лакрдија с певањем приказивана је 1. маја у корист српске народне позоришне дружине. Г. Ј. Племенчић, члан нар. позоришта у Београду, ступио је тога вечера трећи пут као гост. Кад бисмо пре свега хтели прозборити коју о комаду, морали бисмо признати, да лакрдије ове врсте нису за нашу позорницу — бар не за сада, док је још укус наше младе публике здрав и непокварен. Лакрдије ове врсте без смисла, без главе и репа, могу се допасти само оној публици, која је слично блазованом човеку, прошла све фазе позоришне, и коју по томе у позорницу само још занима најновији крој грчког одела, француске драме о нарушавању брака или оперете, у којима хвала буди, усавршености механике, репе и роткве по позорници шећу. На као што видимо, да се и друге свесне публике боје против наметања оваких бесмисленица у страху, да им се како класична тако и домаћа здрава драматска уметност у главу не угуче, тако ваља и ми да се чувамо таквих комада, којима бисмо само то постигли, да нам се укус, који је истина тек у развитку али који је зато добрим путем пошао, без невоље поквари.

Што се тиче саме представе, ова је испала добро. Г. Племенчић (Орловић) био је овога пута при гласу и отпевао је Јенкове песме са потпуним успехом. Осим тога изазвала му је жива и окретна игра бурно одобравање, са чега је при крају представе био и изазван. Према његовој главној улози остале су незнатне, јер само на то служе, да главну улогу кроз цео комад потпомажу. У њима се одликовао Рашић (Шупљиковић) са своје добре комичне игре и Л. Хаџићева (Валтруда,) са свога умиљатог и правилног певања.

Приметили бисмо још при крају, да је за представу у корист дружине мало било публике. К. Т.

(„Гроф Есекс.“) Лепше успомене није нам могла оставити позоринна дружина наша полазећи на пут, него што нам је оставила представљајући последњег вечера ове сезоне (2. маја) „Грофа Есекса“ од Енрика Лауба, што је превео Д. Јоксић. Ми смо и тако велики поштоваоци Лаубових драматских умотвора, а сувише кад видимо главне улоге његове у рукама тако изврених глумаца, као што је то наш Мандровић.

Гроф Есекс захвата једну епизоду из познијег живота оне даровите али и ћудљиве Тјудорке, — Јелисавете, коју је неки шаљивац назвао првом девојком на земљи а другом на небу; оне исте која је дала одрубити главу лепој Стјуартки, што се усудила да је лепша од ње, и која у овом Лаубовом комаду даје погубити Есекса за то, да му се освети, што се усудио љубити осим ње још и другу. Гроф Есекс је достојан такмац Шилерове Марије и по замисли и по обради драматског градива, и нема сумње да ће и њему бити та лепа будућност, коју је доживело оно изврсно дело Шилерово.

Да изложимо овде у кратко садржину овога дела. Гроф Есекс, тајни милосник краљичин, бори се у Ирској против побуне, а међу тим поткопавају га код куће његови политички противници. Ови су већ толико успели код сујетне краљице, да му забрани вратити се у Енглеску, а међу тим стављају својим сплеткама војсковођи све теготе на пут и излажу га с војском заједно, највећим опасностима. Кад је Есекс провидео њихове смерове, и уговорив примирје вратио се у Енглеску, краљица не ће ни да га прими а то ли да саслуша његово извешће, а противници га стављају под судску истрагу. Есекс улази на силу код краљице, али на своју несрећу; ова је нешто начула да он на своме летњиковцу има неке љубавне састанке, те га за то разгњевљена срамоти јавно пред његовим противницима. За такву увреду диже Есекс у Лондону буну против краљице, која би „девицу“ скупо стала, да „жена“ не измисли лукавство, које ће да окрене све енглеско оружје против несрећног Есекса. „Хоће да нас покатоличи; хоће да доведе на престо Стјуарте с папистама! То је племенито оружје „друге деве на небу.“ Не оружје краљичино, него плакати њезини савладају Есекса, којег за тили часак фанатисана руља лондонска доводи рањена пред краљицу. Краљица баца велеиздајника у Тауер, али жена хоће да сачува главу своме љубимцу. У то се појави легитимна жена Есексова и тражи пред краљицом у очајању свога мужа. То је и сувише понижења за охолу Јелисавету. Да би се осветила својој љубимици Леди Ротландовој, она потписује смртну пресуду, која иште главу велеиздајника Есекса. А кад је у последњем тренуту савет мало узнемири, те хоће да га помилује, душмани се већ

састарали да то помиловање дође — касно. „Гроф Есекс, пир францески умрло је“ — то је последња реч у трагедији, и ми смо захвални нашој управи, што је то последња, јер у оригиналу стоји: „и његова жена,“ коју ми и тако виђамо где умире на позорници, те нам се тај додаток свакад чињаше излишан.

Ми немамо глумца, који би се у улози Есекса могао мерити с Мандровићем: све особине овога дивнога карактера лаубовог прозирају нам из лепе игре његове. Ми с поносом тврдимо да би игра задовољила и самога писца да је био присутан. Кавки беху то дивни контрасти у увређеном племићу, савладаном лаву и нежном љубавнику! У Есеку је Мандровић на висини своје вештине. — У колико нас је задовољила лепа игра нашег госта, у толико нас је изненадила у тој представи игра наших млађих чланова на позорници. Ми не мислимо нашег Суботића (Роберт Сесил), Недељковића (Лорд Нотингем) и Зорића (Рул) који су вешто подупирали целину комада, него нашег Лукића који је представљао Саудтемтена и К. Савићеву која је играла Ротландову тако лепо и разумљиво, да су с правом понели признање наше публике. Особито је лепо извео Лукић сцену с краљицом, где је као пријатељ Есексов моли да му даде сатисфакцију за увреду, а Савићева своју Ану у лудилу. — Маринковића, и ако тога дана болешљива, одиграла је улогу Јелисавете тако вешто, да јој морамо признати леп дар за достојанствене улоге. Што морамо особито похвалити на њојзи, то је, да она свакад добро проучи своју улогу, о чему смо се могли уверити у великој и тешкој улози Јелисаветиној. Што није наша глумица живље ниансирала моменте ревноности краљичине, који су у улози Јелисаветиној најживљи, то баш приписујемо њезиној нерасположености тога вечера. Рашић није довољно јасно извео страшивца Донатана; то није страшива жена него плашљив човек. Не мислимо да ваља пред краљицом да добије дрхтавицу као наш весели Савић, него да обележи боље главну црту свога карактера, кад је први пут пред краљицом, а не да игра онако исто као код куће. Соколовић је одиграо Кофа врло добро — он је био на своме терену. Дворјанку Нотингемову представљала је Хаџићева доста добро; онако као што наше глумице обично представљају дворкиње. Лесковић, Марковић и Пешћи својски су припомагали, да целина буде онаква, како је испала — добра.

Управа је тога вечера послала писцу у Беч телеграм у коме му у име поштовалаца његова драматског рада јавља, да је „Есекс“ први пут представљан овде у српском преводу и благодари за ту лепу уметничку усладу.

* Друштво српског народног позоришта отпутовало је 9. маја у Вуковар, где ће се бавити неколико недеља.

П О З О Р И Ш Т Е.

(Народно позориште у Загребу.) По што је досадашњи интенданат народног позоришта, г. Жигровић, захвалио на тој части, а влада примила његову оставку, одлучено би не постављати интенданта, него управу позоришта поверити одбору. О Жигровићу ваља рећи, да је имао много добре воље, много родољубивог несебичног пожртвовања, својства, која се не могу увек и свагде наћи. Као велику заслугу његову ваља сматрати то, што је под његовом управом укинута представљање поквартирних оперета; што је код позоришта намештен човек пуно заслужан за нашу народну музику, који је једини кадар био увести оперу на наше глумиште, и својом творном силом започети народну оперу. Ове ће појаве непристрасна повест светлим словима забележити у своје листове. А од сад? Имамо ето опет управни одбор, коме су ово чланови: председник г. Жига Фаркаш, драматург г. А. Шеное, благајник г. Божурић, а „консуленти“: за ствари музичке г. Данијелић, за ствари техничке г. Вакановић, син банскога намесника, а за ствари драматичке г. И. Е. Томић. Дуго ли се по Загребу говорало о новом позоришном одбору, много ли се нагађало о члановима његовим, па на послетку „надимала се брда — родио се миш.“ Свака част и поштовање неким члановима, али ваља рећи да би за добар развитак нашег народног позоришта требало вренија јемства. — Тако „Вијенац“ а ми додајемо, да је већ једном време да и хрватско-српско законодавство обрати своју пажњу на овај народни завод, да се не би како, у рукама бесавесних властеља, прометнуо у место за просту забаву, у — „circenses“.

(Словеначко позориште у Љубљани.) На крају позоришне сезоне представљани су још ови комади: „Удовица и удовац“ шалива игра у једном чину, прерада дра Ј. Блајвајса; оперета: „Муж пред вратима“; и драма (24. и последња представа): „Ђуран и Софија“ или „Турци код Сиска.“ Управа позоришта у Загребу беше опет тако љубазна те посла сву гардеробу за ову представу. Арије у другом чину су од Валенте, а музика од Шантела.

Драматичко друштво имало је у недељу 14 (26) маја, у дворани љубљанске читаонице, своју главну скупуштину. Врста разговора: 1. извештај секретаров, 2. извештај благајников, 3. избор председника, благајника и десеторице одборника, 4. поједини предлози чланова.

М У З И К А.

(Јованка Стојковићева), отишавши из Новог Сада, давала је више концерата по неким већим српским местима, као 29. априла у Земуну, 3. и 6. маја у Београду, 8. маја у Панчеву, 14. маја у Вршцу. Свуда су је потпомагала певачка друштва, па и од друге народности; свуда је изазивала одушевљење и поштовање према дивној уметности својој. У Београду су јој чињене и овације.

Од београдских листова не добијамо „Младе Србадије“, јер је угарским министарством забрањена за ове крајеве. Полузванично „Јединство“ пише о њој после другог концерта ово: „Наше осећаје према уметности гђице Стојковићеве изrekli смо после првог концерта. Сад можемо још са више уверења рећи, да нам гђица Стојковићева својом вештином крчи пута у осталом свету на пољу уметности. Ко год зна како је ова страна нашег укупног живота била необрађена, тај се заиста мора зарадовати кад чује, како се из средине народа диже „нејака женска“ рука, да и то необрађено поље засади цвећем, да га негује, да га сама обрађује. Тежак је то посао започети радњу на оној страни, на којој се још нико није усудио радити, али у колико је посао тежи, у толико је већа слава онима, који осећајући народне потребе, гајећи народне уметворине, крче пут српском народном имену. И т. д.“

А у „Панчевцу“ од 14. ов. м. читамо: „У прошли понедељник давала је гђица Ј. Стојковићева и у нашем месту концерт, уз пријатељско суделовање нашег славно познатог вештака на виолини г. Драгомира Кранчевића и нашег певачког друштва. По овоме види се, да је ово вече морало бити неисказано пријатно за сваког пријатеља музичке уметности, а то се посведочило и необично многим публиком, као и ванредним одушевљењем и усхићењем, које се тога вечера свакоме на лицу могло читати. Али није ни шала! Видети и чути гласовиту вештакињу! Нисмо стручњаци у музичкој уметности, да бисмо могли донети меродавни суд о овом концерту, али ћемо се позвати на људе, који се у томе разумеју, а они потврђују да су егзекуције гђице Стојковићеве крунисане савршеним успехом и да је она на клавиру звезда прве величине, која се слободно може упоредити с првим вештацима своје струке. О г. Кранчевићу стоји оно, што је већ више пута о њему речено, само сада још у већој мери. Особито диван појав беше видети вештакињу и вештака заједно при продукцији; то беше за Србе реткост, коју до данас није видело српство у нашим крајевима! Публика је изазивањем, цвећем, венцима достојно наградила вештакињу и вештака.“

ПРОСВЕТА.

(Немачки просветоносци.) У Страсбургу, који су Пруси у последњем рату узели од Француза, славили првога маја ов. год. отворање новог немачког универзитета или управо „ослобођење Алсације и Лотарингије.“ Страсбуржани већином не маре за Немце и радије би остали под Французима него под Пруском; али по сили морају бити Немци, и та је сила баш оснивача „германскога музеја у Нирнбергу“, барона Ауфсеса, стала живота. Позван од немачких професора да дође у Страсбург на немачку светковину, крене се тај човек слаба здравља на пут, нападнут пак од двојице немачких пијаних светковача, од којих је један професор а други судија, буде тако тешко рањен, да је 6. ов. м. у Минстерлингу умр'o. Не може човек да верује, али тако је! То је нов доказ, како су Немци сурови и бесни, и како у тога народа, поред свега развитка теорије, у практичном животу иде сила пред правом. Саопштићемо у кратко тај догађај по „Deutsche Zeitung-у.“ Барон Ауфсес дође болестан у Страсбург са злим кашљем и неутољивом жеђу. За то не могаше учествовати у светковини, него је гледаше с прозора. У тешкој жеђи, која га је мучила ноћу, стане звати у своје стану да му донесу стакло воде, али га нико не чу, јер се све разишло било ону ноћ. Тад се усили, обуче се и изиђе у ходник, маслени да ће ту наћи човека који ће му воде донети. У ходнику пак случајно нађе звиждаљку, којом заввижди, да би му ко дошао у помоћ. У тај мах дотрче два господина, који међу тим беху на балкону, са цилиндером и фракком у ходник. Барон Ауфсес мишљаше, да ће му се сад помоћи. Али они га запитају: је ли он звиждао? — Да, ја сам, да замолим — рече, али му брзо прекидоше загушну реч; један га зграби за преи, а други га стаде бити по глави, да га крв обли. На силну вику рањенога дође од некуда и вратарица у помоћ, која познаде она два дивљака. Па ко су били? Немци и још један професор а други судија, који нападоше на Немца, позваног госта! — Шта се после догодило, не треба ни описивати. За два дана умре барон. После смрти стиге писмо једнога од тих дивљака међу људима, који је жалио што учини, изговарајући се да је мислио, да је

Француза био. То жале и сви поштени Немци, али ипак да нас Бог сачува таке „културе“! Нека Немци не торбаре (хаузирају) по нашим крајевима с просветом, и нека нам се не намећу, као сочиво на Божић, са својим „deutsche Sitte“, „deutsche Bildung“, „deutsche Wissenschaft“! Ми ћемо и без њих знати где су велика стоваришта просвете, док не подигнемо свуда својих творница, па ћемо код сваког изображеног народа изабрати оно, што је по себи добро а нама треба.

К Њ И Ж Е В Н О С Т.

Од недеље ће изаћи: Српски Летопис за годину 1870 и 71. Књига 113. Издаје Матица српска, уредник Јован Бошковић. У Новом Саду, у штампарији дра Ј. Суботића, 1872. На вел. 8-ини, 24½ табака. Цена 1 ф. — Садржај му је ово: 1. Стара српска историја, по домаћим изворима, од К. Николајевића; 2. Реални правац у науци и животу, од Св. Марковића. (Наставак и крај); 3. Илијада. Поглед на једну лепу главу, од дра Л. Костића; 4. Гусларева смрт. Балада, од дра Ј. Јовановића; 5. Пословице. Скупио Н. (коло чернаесто); 6. Извештај професора Гаврила Витковића о резултатима свога научног истраживања и прибирања грађе за историју српских пресељеника у средњој Угарској; 7. Критика на латинску граматику Д. Балаитеког, од дра Ј. Туромана; 8. О стању српских школа г. 1813 и раније. Писмо У. Несторовића, врховнога надзорника школског, В. Копитару славити у Бечу; 9. Српски народни сабор месеца маја 1730 у Београду, саопштио Ђ. Рајковић; 10. Библиографија. Допуне и поправке к „Српској библиографији“ новог времена, од Ст. Новаковића, у Београду 1869. — Саопштио Ђ. Рајковић; 11. Извод из записника Матице српске, године 1869.

У Београду су изашле ове књиге:

Упутство за предавање буквара у свези са очигледном наставом, за учитеље основних школа српских, од Николе Вукићевића. Цена 4½ гроша (45 новч.)

Песме Бранка Радичевића. Ново издање. Стоји 8 гр. (80 новч.)

Издаје управа српског народног позоришта.

НА ЗНАЊЕ.

По одлуци управнога одбора позоришног, лист „Позориште“ излазиће од сад два пута месечно, на целом табаку, са спуштеном ценом: за Нови Сад 30 новч., а за уписнике на страни по 40 новч. месечно.

Претплата се прима на један месец или на више, како је коме угодније. На зиму, кад се позоришно друштво врати у Нови Сад, лист ће опет излазити сваке представе.

Уредништво.